

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO

V OLOMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

**HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÉ PROJEKTY
ČESKÝCH HUMANITÁRNÍCH
ORGANIZACÍ V ARMÉNII**

Bakalářská práce

VYPRACOVAL: Michaela Smrčková

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2011

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

Ve Štítech, 22. dubna 2011

---

podpis

Děkuji doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla. Dále bych ráda poděkovala paní Miladě Kiliánové, projektové manažerce organizace Člověk v tísni, a absolventkám CARITAS - VOŠs Olomouc Lucii Humlíčkové a Haně Bednářové za cenné informace.

---

podpis

Obsah

1	ÚVOD	6
2	ARMÉNIE	7
2.1	Dějiny	7
2.2	Současnost	8
2.2.1	Zemětřesení v roce 1988	10
2.2.2	Spor o Náhorní Karabach.....	11
2.3	Zhodnocení vývoje Arménie	12
3	HUMANITÁRNÍ POMOC A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE	13
3.1	Humanitární pomoc	13
3.2	Rozvojová spolupráce	13
3.2.1	Informovanost o rozvojové spolupráci.....	14
3.3	Charitativní činnost	14
4	HUMANITÁRNÍ ORGANIZACE	15
4.1	ČLOVĚK V TÍSNI.....	15
4.1.1	O společnosti.....	15
4.1.2	Skladba společnosti.....	16
4.1.3	Financování společnosti.....	16
4.1.4	Projekty VODA, OBŽIVA, ZDRAVÍ a ŠKOLSTVÍ	17
4.1.5	Dary, kterými můžeme pomoci i my	18
4.1.6	Člověk v tísni a Arménie.....	19
4.2	Archa	19
4.2.1	Archa a Arménie	20
4.3	Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc.....	20
5	HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÁ POMOC V ARMÉNII	22
6	PROJEKTY ORGANIZACE ČLOVĚK V TÍSNI	23
6.1	Projekt „Posílení řízení migračních toků v Arménii“.....	23
6.1.1	Úvod k projektu	24
6.1.2	Cíl projektu	24
6.1.3	Očekávané výsledky projektu	26
6.1.4	Udržitelnost po dokončení projektu.....	28
6.2	Prevence obchodování s dětmi	28
6.2.1	Úvod k projektu	28
6.2.2	Cíle projektu.....	29

6.2.3	Očekávané výsledky.....	29
6.2.4	Udržitelnost po dokončení projektu.....	30
7	PROJEKTY SDRUŽENÍ ARCHA	31
7.1	Projekt „Domácí péče“.....	31
7.1.1	Obecný cíl projektu.....	32
8	PRAXE ABSOLVENTEK CARITAS – VOŠs	33
9	ZÁVĚR	34
10	PE3IOME	35
11	ANOTACE	40
12	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41
12.1	Knižní zdroje	41
12.2	Internetové zdroje.....	42
12.3	Jiné zdroje.....	43
13	SEZNAM PŘÍLOH	44

1 ÚVOD

Téma „Humanitární a rozvojové projekty českých humanitárních organizací v Arménii“ jsem si zvolila z několika důvodů. Jedním z nich je rozšíření povědomí české veřejnosti o problémech v Arménii a jejich následovném řešení. Dalším důvodem byl podnět k tomu, že česká veřejnost má obecně velmi málo informací o Arménii jako o zemi.

Cílem mé bakalářské práce je objasnění jednotlivých projektů jednotlivých českých humanitárních organizací. Přesněji se jedná o organizaci Člověk v tísni a humanitární sdružení Archa. Při výběru těchto organizací mě velmi inspirovaly projekty, které realizují v Arménii. Podstatou projektů je zlepšit ekonomickou situaci v Arménii a proškolit místní obyvatele a dobrovolníky, aby byli schopni starat se o sebe bez pomoci humanitárních organizací. Projekty se zabývají především problematikou prevence migrace Arménů, prevence obchodování s dětmi a domácí péče o seniory.

Problémy týkající se obyvatelstva Arménie je důležité řešit prostřednictvím humanitárních organizací, protože stát není schopný se o své občany postarat z důvodu špatné ekonomické situace. Práce nabízí několik řešení a směrů, jakými by se měla humanitární a rozvojová pomoc řídit. Při řešení problémů se bakalářské práce snaží docílit očekávaných výsledků v oblasti podpory jednotlivých projektů.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol, přičemž v první a druhé kapitole jsou objasněny dějiny Arménie a obecné definice humanitární, rozvojové a charitativní pomoci. Třetí kapitola je věnována humanitárním organizacím, které sami o sobě poskytují zlepšení situace v Arménii. Čtvrtá kapitola nabízí názory lidí, kteří se zúčastnili plnění projektů. Bakalářskou práci uzavírají tři kapitoly zabývající se projekty, které jsou podrobněji analyzovány.

Ve sběru informací jsem vycházela především z internetových zdrojů. Knižní publikace jsou samozřejmě v mé práci obsaženy, ale ne v tak hojném počtu jako internetové. Chtěla bych zdůraznit, že získávání informací bylo pro mě velmi obtížné v důsledku neustálé zaneprázdněnosti vedoucích určitých projektů s výjimkou Milady Kiliánové, projektové manažerky Člověka v tísni působící v Arménii, které mi poskytla „proposaly“ k jednotlivým arménským projektům Člověka v tísni. Následně po získání „proposalů“ mi vznikl problém s jazykem práce, jelikož materiály byly v angličtině. Překlad byl pro mě velmi složitý, ale doufám, že se mi vše podařilo s přesností přeložit.

2 ARMÉNIE

Arménie se svou rozlohou 29 800 km² je vnitrozemský stát ležící v Zakavkazsku v jihozápadní Asii. Na západě hraničí s ázerbájdžánskou enklávou Nachičevan a Tureckem, na východě s Ázerbajžánem a Náhorním Karabachem, na severu s Gruzii a na jihu s Íránem. Skoro celou část Arménie zaujímá Arménská vysočina, která je seismicky stále aktivní. Počet obyvatel se odhaduje na necelé tři milióny. Hlavním městem je Jerevan. Měnovou jednotkou je dram.

2.1 Dějiny

V arménských dějinách i současnosti je velmi obtížné zaujmout správné stanovisko z hlediska objektivního výkladu arménských dějin i současných událostí. Jelikož se Arméni několikrát ocitli pod nadvládou různých států, interpretuje dějiny každá strana z trochu odlišného hlediska. Ve své práci se snažím být objektivní, proto jsem aspoň částečně zahrnula dějiny interpretované z ruské i arménské strany. Musím přiznat, že interpretace z arménské strany převažují z důvodu snadnějšího získání literatury.

Arménie je jedním z nejstarších států, jehož dějiny sahají do 12. století př. n. l. První dochované zprávy o Arménii můžeme datovat přibližně do roku 1165 př. n. l., kdy přišli na území dnešního Turecka předchůdci dnešních obyvatel.

V 9. st. př. n. l. vznikla sjednocením arménských kmenů říše Urartu, ta byla v 6. století př. n. l. dobytá Médy, později však zanikla a definitivně zmizela z mapy světa. (Redgateová, 2003)

V 6. století se na území arménské vysočiny začal utvářet stát s názvem Velká Arménie.

Arménie byla prvním státem, který přijal křesťanství jako státní náboženství. K této významné události došlo v roce 301. V době, kdy byla Arménie předmětem soupeření ostatních zemí, činnosti státu zčásti nahrazovala církev, přebírala některé jeho funkce a celkově se zasadila o to, aby arménský lid přežil a byla zachována arménská kultura.

V roce 364 bojovala Arménie s Persií o svou nezávislost. Ze strachu z nájездů Peršanů se snaží přimknout k Římu, přesto je v roce 387 rozdělena mezi Řím a Persii, přičemž Východní Arménie připadá Persii a Západní Arménie Římu. Tyto dvě znepřátelené země podnikají proti sobě přes území Arménie vojenská tažení. Persie

vítězí nad Římem, ale v důsledku těchto bojů je zničena především Arménie. Jakmile se Arméni vzpamatovali z persko-římské války, byli v 8. století napadeni Araby a Arménie se pak na čas stává arabskou kolonií. Ve 13. století se Arménie podrobuje ničivým nájezdům seldžuckých Turků, ale ještě pustošivější jsou vpády tatarsko-mongolských nájezdníků. Přední arménský historik, Kirakos Gandzakeci, je přirovnal k invazi sarančat. Následkem tatarsko-mongolských nájezdů bylo vyhlazeno mnoho arménských měst a dalších zalidněných oblastí.

V 17. století byla západní část Arménie ovládána tureckou a východní perskou nadvládou. Národ trpěl, a proto se arménští vlastenci usnesli, že je nutné požádat Rusko o pomoc, protože u zemí západní Evropy se pomoci nedočkali. V ruských zdrojích se uvádí, že Rusové v roce 1828 zachránili Armény před Turky. Díky tomuto opatření byla Arménie od poloviny 19. století znovu rozdělena na Východní a Západní. Západní ovládali Turci a Východní Rusko. Ruská část Arménie vzkvétala v oblasti průmyslu. Byly vybudovány velké průmyslové společnosti zabývající se těžbou mědi a výrobou vína a koňaku. V souvislosti rozvojem průmyslu byly postaveny školy i nemocnice a vzrůstal počet obyvatel.

2.2 Současnost

Je velmi obtížné přesně vymezit současné dějiny Arménie, ale podle mého názoru je možné je datovat od roku 1914, kdy v první řadě začala první světová válka a ve druhé řadě byla zahájena genocida arménského lidu tureckými vojsky.

K nejhoršímu masakru Arménů došlo v letech 1914 a 1915, kdy se Turecko snažilo Armény ve východní turecké části vyvraždit a následovně přesídlit do nehostinných oblastí. V této době zahynulo více než milion a půl Arménů a asi půl milionu jich bylo přesídleno.

V průběhu 1. světové války Rusko společně s arménským odbojem obsadilo skoro celou Západní Arménii. Avšak pouze obsadilo, nikoliv osvobodilo, protože Rusko mělo s Arménií velké kolonizační plány a samozřejmě nechtělo vytvořit nezávislou Arménii. Nicméně v roce 1917 Ruskem otřásla únorová buržoazně-demokratická revoluce, během které zanikl carismus, a osud Arménie byl sečten, protože ruská vojska odstoupila ze Západní Arménie a Lenin ponechal celou Arménii Turecku. Turecko požadovalo, aby Arménie svolila k tomu, že budou turecká vojska přes její území přecházet na východ a napadat okolní země. Nejen Arménie však toužila po samostatnosti, ale i Gruzie, která se snažila vyhledat pomoc u Německa a

Ázerbajdžán u Turecka. Arménie měla tři možnosti k získání samostatnosti. Mohla následovat Gruzii a Ázerbajdžán ke spojení s Německem nebo Tureckem, nebo se připojit k vítězným zemím Dohody, či své naděje spojit s bolševiky. Podle Simona Vracjana¹ bylo nutné vybrat si ze všech zel to nejmenší, a proto se Arménie připojila k rozhodnutí sousedních zemí. Dne 4. června 1918 byla podepsána Batumská dohoda, sice nevýhodná, ale arménskému lidu přinesla dlouho očekávaný klid. Na základě této smlouvy musela Arménie odstoupit Turecku zhruba 10 000 km² své rozlohy. Kromě toho Turecko z této dohody vytěžilo i právo využívat arménskou železnici k přesunu své armády.

Roku 1918 Turecko i Německo prohrálo první světovou válku. Turecko se muselo stáhnout ze Zakavkazska a bylo přinuceno navrátit převládající část země. Touto prohrou byla zrušena Batumská dohoda a hranice se vrátily do původního stavu, to znamená z roku 1914, a země se opět se rozdělila mezi Turecko a Rusko. Turci opět začali terorizovat arménské obyvatelstvo a této situace uvnitř státu využili bolševici, když roku 1920 vyhlásili Arménii Sovětskou socialistickou republikou. Dále zavedli potravinářskou daň a obnovili průmyslové závody, čímž zajistili pracovní místa pro lid. Stát sice vzkvétal, státní pokladna se plnila, ale národ nebyl schopen vzpamatovat se z hrůz, které napáchali Turci. Lenin zahájil kolektivizaci zemědělství a ti, kteří se nechtěli stát „kolchozníky“, byli posláni na Sibiř nebo Dálný Východ a jejich půda byla zabrána. Největším problémem bylo, že za Stalinova života se nemohli vrátit zpět do země. Nejen lidé byli odsunuti ze země, ale i uvnitř státu se ničila kultura spojená s dějinami Arménů. Tímto vším bolševici Armény oklamali.

Interpretaci z pohledu Arménů lze vyvrátit ruskou interpretací. Rusové celkově poskytli prostředky pro rozvoj ekonomického, politického a kulturního života. Zapojily všechny obyvatele do práce a vybudovali velmi prospěšnou železnici Baku – Tbilisi – Batumi – Jerevan, která Arménii otevřela přístup k přírodním bohatstvím.

Roku 1921 Stalin nátlakem připojil oblast Arcach² k Ázerbájdžánu. Nicméně s tímto rozhodnutím se Arméni z Arcachu nikdy nesmířili a celá desetiletí bojovali o připojení k Arménii. V letech 1958-60 se uskutečnilo první povstání proti tomuto stavu, ale skončilo neúspěchem.

Během druhé světové války byla Arménie prvním státem, který převedl svůj průmysl na výrobu válečných potřeb, přičemž lid pracoval dnem i nocí, aby dosáhl

---

¹ předseda první arménské lidové vlády

² Náhorní Karabach

vytouženého vítězství nad Německem. Největším problémem nebylo samotné Německo, ale Turecko, které v době 2. světové války bylo spojencem Německa.

Po válce byly veškeré významné činy - jako například obnovení hospodářství, zemědělství a těžkého průmyslu - připisovány komunistické straně. Avšak pozadí toho všeho bylo trochu odlišné. Obnovení celého státu samozřejmě stálo na lidech, kteří museli přijmout zákon o povinné práci a přizpůsobit se těžkému průmyslu.

Ve vedení Sovětského svazu se postupně vystřídali komunističtí státníci J. V. Stalin, N.S.Chruščov, L.I.Brežněv a nastoupil M.Gorbačov se svým plánem „přestavby“³. V zahraničí Gorbačovova prestiž vzkvétala díky skutečnosti, že v Německu byla jeho přičiněním zbourána „berlínská zeď“, která zemi rozdělovala více než 40 let, a že stáhl sovětská vojska ze všech evropských zemí. Zatímco zahraniční politice se Gorbačov věnoval, vnitřní politiku nechával upadat. Této vnitřní situace využily některé státy k tomu, aby osvobodily svou zem z nadvlády Sovětského svazu. Hlavními představiteli národně-osvobozenického hnutí byly pobaltské republiky, Arménie a Arcach patřící pod Ázerbájdžán. Bohužel se nepodařilo vyřešit karabašský konflikt klidnou cestou a začala válka, ve které Gorbačov Armény označil za extrémisty a teroristy. Arménie jako první vyhlásila samostatnost, posléze Arménii následovaly pobaltské republiky a další státy. Ačkoliv Gorbačov s vývojem této situace nesouhlasil, nezbylo mu nic jiného, než se smířit s rozpadem komunistického režimu a podat demisi.

2.2.1 Zemětřesení v roce 1988

Dne 7. prosince 1988 Arménii postihlo ničivé zemětřesení, které zlikvidovalo více než čtyřicet procent jejího území. Rozsahy škod byly obrovské. Žena, která zemětřesení zažila, řekla: *„Nikdo nevěděl, kde začít se záchranářskými pracemi. Popravdě řečeno ve městě byla šílená panika. Lidé z vedení města, politici, kteří měli udílet rozkazy, hledali své blízké, rodiny. Každý, kdo přežil, se snažil nějak pomoci.“* (www.rozhlas.cz)

Této katastrofy využil Ázerbájdžán, který do dějin Arménie zapsal další černé datum s názvem „Sumgajtský masakr“. Přerušil veškeré spojení Arménie se světem a celé tři dny vraždil a upaloval arménský lid. S pomocí Moskvy se podařilo vystěhovat z Ázerbájdžánu Armény, avšak Arcach se nevzdal a s podporou Arménie se dokázal osvobodit od Ázerbájdžánu. (viz Spor o Náhorní Karabach)

---

³ rus. Perestrojka

V posledním desetiletí Arménie zažívala bouřlivé období - zemětřesení, válku o Náhorní Karabach, arménskou genocidu v oblasti Baku, Sumgajtu a Arcachu, hospodářské embargo Arménie, nedostatek paliva a elektrické energie, rozkvět korupce, uzavření ruských škol.

V roce 1991 se Arménie stala Nezávislou Arménskou republikou. (Šaginjan, 2001)

V tomtéž roce prezident Jelcin stáhl vojenské jednotky z Náhorního Karabachu. Ty se později na Kavkaze opět objevily. (Milan Švankmajer, et al. 2004)

Paradoxem se stalo, že tak dlouho avizovaná svoboda Arménie nepřinesla obyvatelům to, co od ní očekávali. Napomohla pouze ke zhroucení státního systému. Arménští činitelé nebyli schopni zemi řídit, což velmi podporovalo kriminalitu, nezaměstnanost a snižování životní úrovně.

Navíc pro Armény stále zůstávala uzavřena hranice s Ázerbajdžánem, a proto museli hledat jiné cesty pro zásobování potravinami a palivem. Navázali kontakty s Íránem, který disponuje velkými zásobami potravin a naftou. S Tureckem, ani Gruzii neobchodují. (Šaginjan, 2001)

2.2.2 Spor o Náhorní Karabach

Náhorní Karabach, taktéž Arcach, je malá oblast v jihozápadním Ázerbajdžánu, jehož obyvatelstvo je z 95 % tvořeno Armény. Arménie a Ázerbajdžán vedou neustálé pře ohledně Arcachu, které v 90. letech 20. století přerostly ve válečný konflikt. Zrod tohoto problému se datuje k počátku 20. let 20. století, kdy se následkem nařízení Komunistické strany Ruska Náhorní Karabach ocitl pod nadvládou Ázerbajdžánu. Příkaz bolševiků byl taktikou k tomu, aby se ještě více oslabil tento region a byl lépe ovladatelný. V únoru 1988 propukly ve městě Sumgajt u Baku pogromy, při kterých zemřelo mnoho Arménů snažících se osamostatnit od nadvády Azerů.

V roce 1991 vyhlásil Ázerbajdžán nezávislost na Sovětském svazu a při té příležitosti Náhorní Karabach oznámil nezávislost na Ázerbajdžánu. Pochopitelně tento akt Ázerbajdžán ihned zrušil.

V letech 1992-1994 se vyhrotil další konflikt mezi těmito zeměmi. Arménie se snažila dobýt tzv. Lačinský koridor, který odděloval Arménii od Náhorního Karabachu. Střet těchto dvou mocností skončil úspěchem Arménie, která obsadila Lačinský koridor a připojila Náhorní Karabach ke svému území.

V současné době uzavřela Arménie s Ázerbajdžánem příměří, nikoliv mír, a proto je velkou hrozbou další vyhrocení tohoto problému. Tato patová situace je nyní očividně neřešitelná. Ázerbajdžán vyžaduje vyklizení Arménů ze zabraných území a Arménie zase nezávislost Náhorního Karabachu.

Náhorní Karabach je plně závislý na Arménii a tento fakt potvrzuje i skutečnost, že prezident Náhorního Karabachu Robert Kočarjan byl prezidentem Arménie v letech 1998-2008. (www.ter-akopow.net)

2.3 Zhodnocení vývoje Arménie

Arménský lid byl po celou historii své existence utlačován a vystaven nájezdům svých sousedů. Nezanedbatelný vliv na utváření současného státu měly i následující události 20. století:

Na počátku 20. let 20. století byl národ téměř vyhlazen tureckými vojsky, tento čin je často nazýván arménskou genocidou. Zodpovědnost za genocidu spáchanou na arménském obyvatelstvu Turecko nikdy nepřiznalo. (www.rozhlas.cz)

Následovné obsazení země státem s komunistickým režimem, jeho lsti, příkazy a později i rozpad Sovětského svazu se velmi podepsaly na současném stavu Arménie. Ničivé zemětřesení o síle osmi stupňů Richterovy stupnice v roce 1988 zemi zanechalo ve zpusošeném stavu a obyvatelstvo se z této katastrofy nevzpamatovalo dodnes. Vysilujícími a likvidačními byly také boje s Ázerbajdžánem o Náhorní Karabach, při kterých Arménie přišla o jednu z nejdůležitější zásobovacích cest země přes Ázerbajdžán. Největší krize nastala v letech 1992-1993, kdy dodávka elektrické energie byla zredukována pouze na 30 minut za celý den a také se začal projevovat nedostatek potravin. Následkem tuhých zim a nedostatku elektrické energie byla vykácena velká část arménských lesů. V důsledku těchto negativních faktorů k přežití dochází v Arménii k rozsáhlé migraci - mnoho obyvatel ze země odchází (zejména do Ruska, Západní Evropy, USA, Kanady nebo například do Íránu). (www.ter-akopow.net)

3 HUMANITÁRNÍ POMOC A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce jsou dvě základní formy pomoci druhým lidem v nouzi. (www.rozvojovka.cz)

„Humanitární pomoc zachraňuje životy, rozvojové projekty jsou nadějí pro budoucí stabilitu.“ (Výroční zpráva za rok 2003, 2004, s. 8)

3.1 Humanitární pomoc

Humanitární pomoc je krátkodobá pomoc humanitárních organizací či dobrovolníků reagující na humanitární krizi, která v zemích vznikla v důsledku válečné, přírodní, průmyslové nebo ekonomické havárie. Humanitární pomoc pomáhá zmírnit následky a obnovit stav v zemi, který byl před katastrofou, to znamená, že se snaží v první řadě postarat o zdraví lidí, dále zajistit přístřeší, přísun potravin, základní hygienu a krizovou psychologickou pomoc. Pomoc je poskytována jen po dobu, dokud postižená země či oblast není schopna se postarat sama o sebe. (www.clovekvtsni.cz)

3.2 Rozvojová spolupráce

Rozvojová spolupráce je na rozdíl od humanitární pomoci dlouhodobá činnost, která sleduje dlouhodobé sociální a ekonomické podmínky, ve kterých lidé v méně rozvinutých zemích světa žijí a snaží se hledat principy, jak by se tyto problémy daly řešit. V první řadě usiluje o snížení extrémní chudoby pomocí udržitelného ekonomicko-sociálního rozvoje. (www.rozvojovka.cz)

Hlavním cílem rozvojové spolupráce je poskytnout lidem v rozvojových zemích vzdělání, aby se lépe uchytili na pracovním trhu a mohli zemi vymanit z chudoby. Lidé v těchto zemích často neumí číst ani psát, protože z jedné strany je pro ně škola příliš daleko nebo si jejich rodiče nemohou školu dovolit.

Rozvojová spolupráce se aktivně podílí na vytváření rekvalifikačních kurzů nebo na zvýšení informovanosti ohledně HIV/AIDS, hygieny a plánovaného rodičovství.

Dalším cílem je poskytnutí zdravotní péče, protože úroveň zdravotnictví je v rozvojových zemích velmi nízká. Chybí kapacita v nemocnicích, moderní vybavení a kvalifikovaný personál. Stejně jako vzdělání není dostupné všem, taktéž péče je pro některé velmi drahá nebo jsou nemocnice pro ně příliš daleko.

Je obecně známo, že jakmile jsou lidé nemocní, nemohou pracovat, a proto se země nemůže ekonomicky vyvíjet.

Nejčastějším onemocněním rozvojových zemí je vedle HIV/AIDS, tuberkulóza či malárie.

Největším problémem rozvojových zemí je nedostatek pitné vody a s tím je spojena i neznalost základních hygienických návyků. (www.clovekvtisni.cz)

3.2.1 Informovanost o rozvojové spolupráci

Projekty orientované na informování o rozvojové spolupráci kladou důraz na zvýšení zájmu české veřejnosti, státní správy a médií o problémy současného světa. Popisují problémy v zemích s autoritativními režimy, ve státech zasažených válkami či přírodními katastrofami nebo v regionech, kde nejsou dodržována lidská práva.

V rámci těchto projektů jsou natáčeny dokumentární filmy, vydávány články v tisku, tvorba webových stránek na dané téma a různé vzdělávací programy na základních a středních školách.

Dokumentární filmy jsou promítány na festivalu Jeden svět, který Člověk v tísni organizuje ve více než 45 českých a moravských obcích a městech. (www.skutecnapomoc.cz)

Tímto chtějí upozornit na situaci a problémy lidí, kteří žijí v rozvojových zemích a usilují o to, aby na tyto projekty bylo vynakládáno co nejvíce prostředků ze státního rozpočtu. (Výroční zpráva za rok 2000, 2001)

3.3 Charitativní činnost

Charitativní činnost může být poskytována v souvislosti s humanitárními i rozvojovými projekty. Nejběžnějším způsobem podpory je poskytování peněz, věcných darů či služeb ve prospěch nějakým způsobem postižených lidí, jako například nemocným, chudým, starým, sociálně znevýhodněným lidem nebo dětem. Charita je založena na nezištném darování, firmy či jednotlivci neočekávají za dar protislužbu. V rámci charitativní činnosti jsou pořádány různé dražby, aukce, výstavy, sbírky či jiné akce za účelem získání hmotným i nehmotných statků.

4 HUMANITÁRNÍ ORGANIZACE

Mezi české organizace, které působily nebo ještě působí v Arménii, patří například společnost Člověk v tísni, Archa, Diecézní charita Plzeň, VOŠs Caritas Olomouc, Adra, Lékaři bez hranic nebo Česká katolická charita.

Ze zahraničních humanitárních organizací to jsou například IOM, UNICEF, WFP, UNHCR a UNDP.

Ve své práci jsem se zaměřila na činnost českých organizací, ze kterých jsem si vybrala společnost Člověk v tísni a společnost Archa, protože patří mezi největší organizace v České republice a také z toho důvodu, že mi tyto organizace poskytly nejvíce materiálů ke zpracování jejich projektů. Z projektů těchto organizací jsem si zvolila „Posílení řízení migračních toků v Arménii“, „Prevence obchodování s dětmi“ a projekt sdružení Archa „Domácí péče“, protože jsou největšími probíhajícími projekty v Arménii.

4.1 ČLOVĚK V TÍSNI

4.1.1 O společnosti

Společnost Člověk v tísni byla vytvořena jako humanitární organizace, která si vzala za svůj cíl být užitečná v krizových oblastech a napomáhat k tomu, aby byla dodržována lidská práva ve světě. Založil ji Šimon Pánek a Jaromír Štětina ve spolupráci s Českou televizí.

V roce 1992 pod názvem Nadace Lidových novin provedla první projekty ohledně pomoci lidem v nouzi. Avšak v roce 1994 si změnila svůj název na Nadaci Člověk v tísni při České televizi a v dubnu 1999 byla zaregistrována jako obecně prospěšná společnost a sídlí na Kavčích Horách v Praze 4.

Společnost Člověk v tísni se specializuje na humanitární pomoc, dodržování lidských práv, dlouhodobé rozvojové projekty a podporuje snahy o demokratizaci. Snaží se poskytovat pomoc politicky, rasově či jinak pronásledovaným lidem v České republice, ale i v zahraničí. Organizuje sociální poradenství a poradenství ohledně náboženství, víry, zdravotního postižení, etnického či rasového původu, věku a sexuální orientace. Pořádá různé semináře, kulturní či sportovní akce a školení, na kterých se zabývá těmito problémy. Člověk v tísni provozuje a podporuje chráněné dílny a výrobky vyprodukované v těchto dílnách prodává a tím získává prostředky na provoz těchto dílen. (www.clovekvtisni.cz)

Organizace dnes působí v 16 zemích, konkrétně v Afghánistánu, Angole, Arménii, Barmě, Demokratické republice Kongo, Etiopii, Gruzii, na Haiti, Iráku, Jordánsku, Kambodži, Libanonu, Namibii, Rumunsku, na Srí Lance a Ukrajině. (www.skutecnydarek.cz)

Za dobu svého působení dopravila do zemí, které potřebovali humanitární pomoc, stovky zásilek s potřebným materiálem.

Organizace samozřejmě působí i v České republice, kde realizuje rozsáhlé projekty. Největší operací v historii společnosti bylo odstraňování ničivých následků povodní v roce 2002, jež zasáhly velkou část České republiky. V letech 2009 a 2010 Organizace Člověk v tísni se snaží lidi, zvláště českou veřejnost, upozornit na to, že některé země trpí např. totalitárním režimem či válkami a snaží se objasnit globální problémy dnešního světa.

4.1.2 Skladba společnosti

Společnost Člověk v tísni se skládá ze tří funkcí - ředitel, správní a dozorčí rada.

Správní rada v první řadě schvaluje projekty, které by měly být vykonávány. Dále sleduje nakládání s finančními prostředky a hlavně hledí na to, zda jsou tyto prostředky použity na ty účely, díky kterým byly získány.

Dozorčí rada je kontrolním orgánem organizace a jejími členy nesmí být člověk, který je v pracovním poměru ke společnosti Člověk v tísni. Dále kontroluje, zda společnost dodržuje právní předpisy, prověřuje roční uzávěrku a účetnictví. Jakmile shledá nedostatky, je povinna informovat správní radu a přitom musí navrhnout řešení těchto nedostatků.

Ředitel je v pracovním poměru vůči společnosti, a proto nesmí být členem dozorčí i správní rady. Zejména zabezpečuje správné fungování společnosti. (www.clovekvtsni.cz)

4.1.3 Financování společnosti

Člověk v tísni disponuje jen malým množstvím stálých finančních prostředků. Finance obdrží až na určité projekty. K hlavním finančním zdrojům patří agentury OSN, jako jsou například WFP⁴, UNHCR⁵, UNDP⁶, UNICEF⁷ a IOM⁸, která zatím do agentur

---

⁴ World Food Programme

⁵ United Nations High Commissioner for Refugees

⁶ United Nations Development Programme

⁷ United Nations Children's Fund

⁸ International Organization for Migration

OSN nepatří. Společnost vedle prostředků Vlády ČR a samospráv využívá i zahraniční vládní prostředky. Avšak myslím si, že mezi nejvýznamnější zdroje finančních prostředků patří nadace a příjmy z různých veřejných sbírek i dary fyzických a právnických osob. Celkový souhrn veškerých příjmů a výdajů zveřejňuje společnost Člověk v tísni ve svých výročních zprávách. (www.clovekvtisni.cz)

4.1.4 Projekty VODA, OBŽIVA, ZDRAVÍ a ŠKOLSTVÍ

Společnost Člověk v tísni vychází ve své činnosti ze čtyř základních okruhů, kterými se řídí při poskytování pomoci v postižených zemích.

Já a samozřejmě každý jiný člověk z trochu civilizovaného světa si nedokáže představit, že otočí vodovodním kohoutkem a nic nepoteče. Lidé v Africe chodí pro vodu i několik kilometrů. Voda je přitom ještě navíc závadná, a proto je příčinou mnoha dětských úmrtí. Na tuto situaci samozřejmě reaguje společnost Člověk v tísni a pomáhá postiženým oblastem. (www.skutecnapomoc.cz)

Jednou z těchto oblastí je Afghánistán, kde společnost lidem dává vodu už pět let. Lidé v této zemi mají problémy s nedostatkem vody, což se Člověk v tísni snaží odstranit vybudováním sběrných nádrží na dešťovou vodu a kopáním či vrtáním studní. Je jasné, že společnost školí zdejší lidi v rámci správných hygienických návyků, a také jak zvládnout období sucha. Dále poskytují kanystry s pitnou vodou v zemích Afriky a Asie. (www.skutecnapomoc.cz)

V rámci projektů zaměřených na obživu se společnost Člověk v tísni soustředí na dodávání základních potravin a potřeb. Mezi nejdůležitější projekty patří poskytování například osiva, domácích zvířat nebo sítí pro rybáře, aby lidé z postižených zemí byli schopni uživit se sami. (www.skutecnapomoc.cz)

Zdraví je podstatnou složkou našeho plnohodnotného života, a proto bychom se o něj měli starat. Avšak v některých málo rozvinutých státech lidé nemají možnost se ke zdravotní péči dostat. Ať už z finančního hlediska, tak i vzdálenostně. Velkým problémem v těchto zemích je epidemie HIV/AIDS, která zabíjí daleko víc lidí než válečné konflikty. V Namibii jsou projekty zaměřené na dodávání sunaru pro novorozence, jejichž matky jsou HIV pozitivní. Dále Člověk v tísni organizuje osvětové akce, kde lidi upozorňuje na nebezpečí HIV/AIDS, a přitom jim rozdává informační letáky a kondomy. Druhým projektem, co se týče zdraví, je zlepšování zdravotnické péče pro matky a jejich děti v Kambodži. V rámci tohoto projektu zkvalitňují technické vybavení porodnic a zaškolují porodní asistentky. Jelikož v některých porodnicích je

přívod elektrické energie zajištěn pouze autobateriemi, z toho důvodu Člověk v tísní vybudoval solární panely v dané lokalitě.

V dnešním světě žije velmi mnoho lidí, kteří neumí číst ani psát. Více než sto tisíc dětí nechodí do školy, protože v jejich okolí žádná není, nebo pracují, aby uživily sebe i rodinu. V důsledku této otřesné situace se Člověk v tísní snaží budovat školy a zkvalitňovat výuku. Tyto projekty jsou uskutečňovány v Angole, Afghánistánu a Etiopii. (www.skutecnapomoc.cz)

4.1.5 Dary, kterými můžeme pomoci i my

Projekty Člověka v tísní jsou především financovány z darů, které společnost získala z veřejných sbírek, grantů a dotací vlády České republiky, nebo Evropské Unie a OSN. V současné době má pomoc v rámci společnosti Člověk v tísní několik podob.

Převážně každý z nás zná veřejné sbírky a dárcovské sms. Veřejné sbírky označené „SOS“ jsou vyhlášovány na pomoc lidem, které postihla velká přírodní katastrofa. Navíc organizace zřídila dlouhodobou sbírku s názvem „skutečná pomoc“ s cílem získat finanční zdroje na podporu a uskutečnit projekty rozvojové spolupráce v chudších zemích světa. Díky těmto financím jsou realizovány projekty, které se zaměřují na čtyři okruhy pomoci, které ve své činnosti vychází ze základních principů pomoci v oblastech vzdělání, vody a hygieny, zdraví, vzdělání a boje s chudobou.

Projekt „Skutečný dárek“ je další důležitou pomocí rozvojových zemí. Dar, který je zakoupen v e-shopu, bude použit na projekty organizace Člověk v tísní, kde dohlíží na 4 hlavní sféry: voda, škola, obživa a zdraví. Sto procent hodnoty skutečného dárku jde do veřejné sbírky „skutečná pomoc“. (www.skutecnydarek.cz) Díky tomuto projektu v roce 2010 Člověk v tísní nakoupil 240 kanystrů s pitnou vodou, 45363 stromů, 85 krav, 6422 kuřat, 167 ovcí, 634 koz, vybavení do škol, materiál na záchranu žen při porodu a materiál ke stavbě studní. (www.skutecnydarek.cz)

Významnou pomocí je odesílání dárcovské sms zprávy, přičemž její cena je třicet korun českých a na podporu projektů bude využito dvacet sedm korun českých.

K příspěvkům na podporu projektů patří koupě krásného šperku či panenky z fair-trade dílny Člověka v tísní v Namibii. Tyto výrobky si lidé mohou prohlédnout a případně i vybrat v e-shopu na internetových stránkách fair-trade dílen. Celkový zisk z prodeje směřuje zpátky k lidem, kteří tyto výrobky vyrobili. (www.skutecnapomoc.cz)

4.1.6 Člověk v tísní a Arménie

Dne 7. prosince 1988 v 11 hodin a 41 minut arménského času (8:41 SEČ) světem otřásla informace o ničujícím zemětřesení v Arménii. Veškeré spojení s Arménií nefungovalo.

Situace v Československu začínala být neklidná z politického hlediska. Komunisté přestávali mít pevnou půdu pod nohama. Startovaly první demonstrace. Při jednom takovém shromáždění u obchodního domu Kotva v Praze Šimon Pánek, tehdejší student Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, nevědomky položil základy budoucí humanitární společnosti Člověk v tísní. Podstata tohoto neuvědomělého založení spočívá v tom, že Šimon Pánek spolu se svými kamarády zorganizovali první neoficiální sbírku pomoci pro Arménii. Bylo neuvěřitelné, jak obrovská byla solidarita československého národa. Do konce roku 1988 byly získány oděvy, deky, zdravotnický materiál apod., ale bylo vybráno i 15 miliónů československých korun. Dále byl v roce 1989 uspořádán koncert pro Arménii, kde poprvé zazpívali zpěváci i kapely, kterým bylo komunistickým režimem zakázáno vystupovat.

Jednání Československa bylo velmi udivující, protože Sovětský svaz místo pomoci do Arménie poslal tanky.

Je jasné, že zemětřesení v Arménii není jen základním kamenem organizace Člověk v tísní, ale je to neštěstí, které postihlo mnoho obyvatel Arménie, a následky si nesou do současnosti. V souvislosti s touto pohromou Jana Ševčíková natočila dokumentární film s názvem Gjumri, kde ukazuje život lidí 20 let po arménském zemětřesení. Tento unikátní film byl v roce 2009 uveden na festivalu Jeden svět, který pořádá Člověk v tísní. (<http://neviditelnypes.lidovky.cz>)

4.2 Archa

Archa je humanitární sdružení, které bylo založeno v listopadu 2001. Ve své činnosti vychází ze zkušeností svých členů, kteří se už setkali s humanitární a novinářskou činností. Hlavním cílem tohoto sdružení je humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. Její projekty se soustředí na dvě základní části.

První částí jsou humanitární a rozvojové projekty v oblastech s extrémní chudobou a tam, kde lidé potřebují sociální či humanitární pomoc.

Humanitární organizace v současné době působí na severu Arménie.

Druhou částí je poskytování informací české společnosti, které se uskutečňuje pomocí kulturních a vzdělávacích akcí. Na těchto akcích pracovníci Archy učí chápat kulturní a historická specifika, přibližuje současný stav zemí a celkově rozšiřuje povědomí českých lidí o problematice humanitární pomoci. Pořádá různé koncerty, výstavy, besedy atd.

Významnou činností Archy je rozvojový program Arménie – země bolesti a naděje. Tento program vychází z nejběžnějších problémů Arménie, jako je například masová nezaměstnanost, z čehož plyne extrémní chudoba, nedostatek sociální pomoci a zdravotnických služeb a velkou roli hraje také špatný ekologický stav země.

4.2.1 Archa a Arménie

Humanitární sdružení Archa se v současné době zabývá humanitární pomocí ve městě Gjumri v Arménii. V rámci této pomoci pomáhá seniorům, kteří po zemětřesení v roce 1988 přišli nejen o bydlení, ale i o rodinu a zdraví. Archa chce v České republice posílit zájem o adopci těchto seniorů. Podpora těchto lidí za měsíc stojí okolo jednoho tisíce korun.

Největším problémem obyvatel Arménie je odevzdanost. Souvisí to s tím, že lidé velmi rádi vzpomínají na SSSR, protože všeho měli dostatek a nemuseli se o nic starat.

V roce 2008 se organizace začala snažit vyvíjet v zemi rozvojovou pomoc, a to převážně tak, aby si Arméni začali pomáhat sami a nečekali jen na finanční prostředky z jiných zemí. Je nezbytné připomenout, že Arménie netrpí hladomorem ani dalšími vážnými problémy jako například v Africe. (www.archa-hs.cz)

4.3 Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc

„Poslání CARITAS – Vyšší odborné školy sociální Olomouc vychází z biblické věty "Deus caritas est" (Bůh je láska) a z ní vyplývajícího vztahu k lidem okolo nás, především pak k lidem nemocným, starým, postiženým a v jakékoli životní nouzi.“ (www.caritas-vos.cz)

Vyšší odborná škola studentům nabízí vzdělání a osobnostní formaci, aby byli schopni působit v oblasti sociálních služeb, a aby uměli aplikovat sociální, humanitární a charitativní práci v praxi.

Vyšší odborná škola byla založena v roce 1995 olomouckým arcibiskupem Janem Graubnerem s cílem odborně vzdělávat lidi, kteří mají zájem o komplexní péči o člověka a sledování všech jeho potřeb. Caritas v roce 2000 začala spolupracovat s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, což

studentům otevřelo nový obzor v podobě bakalářského studia. Rovněž jsou studentům nabízeny praxe, v jejichž rámci mohou navštívit zemi zmítanou určitými problémy a mohou se zapojit do sociální, humanitární a charitativní práce. (www.caritas-vos.cz)

Je to jediná škola v České republice, která nabízí studium humanitární práce.

Studenti se také pravidelně zapojují do projektů a sbírek jako například Český den proti rakovině, kampaň Česko proti chudobě, Černobílé dny, Tříkrálová sbírka, Slunce dětem, Bílá pastelka, Zasukovaná tkanička a jiné. (www.caritas-vos.cz)

5 HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÁ POMOC V ARMÉNII

Při čtení různých článků jsem zjistila, že v 90. letech 20. století byla Arménie jednou ze zemí, která dostávala největší humanitární podporu na obyvatele. Avšak nejvíce mě zarazilo, že tato podpora byla rozkradena nebo byla použita velice neefektivně. Situace v Arménii je zoufalá a souhlasím s názorem pana Jana Vyškovského, ředitele sdružení Archa, který řekl:

„Když člověk rád cestuje a dostane se do země jako je Arménie, kde se exotika mísí s utrpením, neměl by zůstat lhostejný. Problémy a situace místních lidí by neměly být atraktivní pro jeho fotoaparát, ale pro jeho srdce. Možná si řekneš, že nemáš peníze a prostředky na pomoc druhým. Věř, že i tak je tvá návštěva, tvůj čas, tvá modlitba nebo empatie to nejcennější, co můžeš dát, i když ti to třeba připadá nedostatečné...“
(Měřínská, 2007: 20)

Z článku „Bez vody“ v časopise Respekt, který napsal Petr Olmer, jsem se přesvědčila, že je situace v Arménii opravdu špatná, ale i přes to jsou Arméni velmi přívětiví. Olmer v něm popisuje situaci, když byl na návštěvě u jedné rodiny ve městě Gjumri:

„Na oběd je uvařená opepřená mrkev, na večeri pohanková kaše a pro každého půlka párku s trochou vajíčka. V koupelně čpí moč a plíseň, strop v obýváku je černý a zvenku je vidět, že se střecha bortí. Tahle rodina že není chudá? Marně se po sobě na záchodě snažím spláchnout. Je mi trapně. Drahocennou vodu vylévám do záchodu. V noci nespím a je mi divné, že když jde někdo na záchod, neslyším žádnou vodu. Ráno pochopím – splachuje se až najednou, poté, co už všichni na záchodě byli.“
(<http://olmer.blog.respekt.ihned.cz>)

Z ústních konzultací s absolventkami Vyšší odborné školy sociální v Olomouci Lucií Humlíčkovou a Hankou Bednářovou jsem se taktéž dozvěděla, že je Arménie opravdu zaostalá země. Zásadní zjištění pro mě bylo, že ačkoliv lidé v Arménii opravdu strádají z hlediska bydlení či financí, vždycky se k cizincům chovají přátelsky a velmi pohostinně. Podle těchto absolventek by se Arméni rozdělili i o poslední „kůrku chleba“. Nicméně nezapomněly podotknout, že se v Arménii mluví převážně arménským jazykem, ale velmi dobře se dorozuměly rusky, přičemž anglicky umí málokdo. Velmi mě překvapilo, že arménské ženy nevlastní řidičský průkaz, i když je to logické při jejich ekonomické situaci.

6 PROJEKTY ORGANIZACE ČLOVĚK V TÍSNI

Projekty, kterým se budu v této práci věnovat a které budu popisovat, v současné době stále v Arménii probíhají. Nedá se proto jednoznačně říci, nakolik byly, jsou a budou úspěšné, jisté však je, že koncept těchto projektů je promyšlen do důkladnosti a je veden zkušenými odborníky.

V roce 1998 při příležitosti desátého výročí zemětřesení v Arménii Česká katolická charita, organizace ADRA a Člověk v tísni vyhlásily sbírku „Pomozte Arménii“ na pomoc této zemi. Byly vybrány finanční prostředky, ale také lékařské přístroje v hodnotě jednoho a čtvrt milionu korun. V zásilce, kterou městu Gjumri předala mezinárodní humanitární organizace Caritas, byly váhy, rentgenový přístroj, inkubátory, elektrokardiografy, horkovzdušné sterilizátory, oblečení, léky i zdravotnický materiál. (www.clovekvtisni.cz)

Organizace Člověk v tísni zahájila v roce 2003 tříletý informační projekt, jehož cílem byla prevence nelegální migrace a zmírnění hospodářské krize. Projekt byl financován Ministerstvem vnitra ČR. V rámci tohoto projektu Člověk v tísni podporoval drobné podnikání a zlepšoval infrastrukturu. Prostřednictvím rekvalifikačních kurzů, právního a ekonomického poradenství a drobných půjček zlepšil životní podmínky v zemi. (www.clovekvtisni.cz)

6.1 Projekt „Posílení řízení migračních toků v Arménii“

Ničivé následky zemětřesení v roce 1988, úpadek ekonomické situace v Arménii následkem rozpadu Sovětského svazu a vysilující spor o Náhorní Karabach snížily za poslední desetiletí počet obyvatel o 25 %, což je téměř jeden milión lidí. Snížení počtu obyvatel je důsledkem masové emigrace, z čehož vyplývá ztráta kvalifikované pracovní síly, genderová nerovnováha a stárnutí zbývající arménské populace. Podle výzkumu, který byl proveden v roce 2003, 87 % respondentů-migrantů uvedlo, že v Arménii je katastrofální nedostatek pracovních míst, a proto je nemožné získat finanční prostředky na uživení rodin a zajištění určitého životního standardu. Nejvíce migrantů z Arménie míří do zemí Západní Evropy či Ruska. Je paradoxem, že v arménských diasporách⁹ je pozorován zájem a připravenost se vracet zpět do země. Navrátilci se však potýkají s problémy, které souvisí se současnou legislativou, jež jim není schopná zabezpečit

---

⁹ „arménská diaspora“ = skupina arménských občanů žijících na území jiném než je Arménie

bezproblémové získání občanství, povolení dlouhodobého pobytu, povolení k podnikání, zdravotního pojištění a dalších nezbytných opatření. Z toho důvodu organizace Člověk v tísni realizuje projekt „Posílení řízení migračních toků v Arménii“.

6.1.1 Úvod k projektu

Tento projekt probíhá od února roku 2009 a bude pokračovat do roku 2012. Hlavními finančními investory jsou Evropská komise a Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, přičemž byl sestaven rozpočet na částku 870 tisíc eur.

Problematické oblasti, kterými se zabývá tento projekt i projekt Evropské komise pro Arménii či Migrační agentury, jsou zaměřeny na řešení otázek spojených s prevencí nelegální migrace, nedostatkem motivačních podnětů, které by lákaly imigranty, ať už z diaspor, či jiných koutů, k návratu do země a předešly by emigraci z Arménie, absencí zákonů a právních předpisů souvisejících s reintegračním programem, špatnou spoluprací vládních a nevládních organizací v oblasti migrace. (www.clovekvtsni.cz)

6.1.2 Cíl projektu

Hlavním cílem projektu je zlepšit řízení migračních toků v Arménské republice a motivovat arménskou diasporu k hledání takových ekonomických a sociálních prostředků, kterými by se přispělo k ekonomickému a sociálnímu rozvoji Arménie. Je nezbytné zmínit, že tento projekt také směřuje ke třem obecným cílům, v jejichž rámci se společnost Člověk v tísni zavázala splnit navržená opatření.

Prvním obecným cílem je snaha zabránit arménským občanům v nelegální migraci. Jak již bylo uvedeno výše, za posledních 15 let z Arménie odešlo více než 25 % obyvatel, což má neblahý vliv na ekonomickou situaci v Arménii. Zásadním problémem je ztráta kvalifikované a vzdělané populace, ke které se řadí převážně mladí vzdělaní lidé, kteří si chtějí zajistit vyšší životní standard. Tito potencionální emigranti mají problém najít si práci, protože nemají praxi. Tato cílová skupina je oslovována na univerzitách a vysokých školách prostřednictvím seminářů, týkajících se rizik nelegální migrace. Druhou skupinou náchylnější k emigraci jsou nezaměstnaní lidé, přičemž počet obyvatel s tímto problémem se odhaduje na 30 000 osob. Nezaměstnaní jsou zklamáni v důsledku nedostatku pracovních míst a z toho vyplývající neschopnosti zajistit pro svou rodinu ubytování a stravu. V Kotajském kraji, kraji Gegarkurik, Sirak, Lori a Jerevan činí nezaměstnanost 30 %. V krajích s největší nezaměstnaností jsou lidé ohrožení nelegální migrací informováni pomocí médií a pěti migračních center. Hrozbu

emigrace se organizace Člověk v tísni snaží snížit nabízením rekvalifikačních kurzů nebo poskytováním podpory při zakládání malých podniků.

Druhým obecným cílem je identifikovat Armény žijící v zahraničí, kteří se obávají návratu z důvodu nepříznivé legislativy týkající se navrátilců a napomoci začlenit znovu ty, kteří se chtějí vrátit zpět do Arménie. Často se emigranti nechtějí vrátit v důsledku neznalosti arménských právních předpisů, neposkytnutí zdravotní a sociální péče či přetrvávající obrovské nezaměstnanosti a neefektivní podpory úřadů práce. Tito potencionální navrátilci jsou informováni prostřednictvím organizací, médií a internetového portálu diaspory. Lidem navracejícím se zpátky do Arménie jsou umožněny stejné služby a subvence jako nezaměstnaným. Jsou vytvořeny organizace a instituce působící v oblasti migrace a reintegrace. Tyto ústavy poskytují pomoc spjatou se zaměstnáním a sociální prací. Tohoto projektu se zúčastní asi 50 odborníků vybraných z Migrační agentury Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra, úřadů práce, Ministerstva zahraničí a nevládních organizací z České republiky, Arménie, ale i z Ukrajiny. Pracovní skupina složená z těchto odborníků provádí výzkumy související s migrací a znovu začleněním obyvatelstva Arménie. K výsledkům, materiálům projektu a výzkumu má přístup dalších 150 organizací.

Arméni žijící v diaspoře nesou velký potenciál na rozvoji Arménie. Celkový počet Arménů v diaspoře se odhaduje na 50 000 členů v 5 zemích – Francii, Polsku, Německu, České republice a Rusku. Již nyní můžeme tvrdit, že 11 % HDP Arménie tvoří peníze emigrantů, kterými přispívají na dlouhodobé investice.

Velkou podporou projektu jsou žurnalisté distribuující informace o problematice cílovým skupinám, ale taktéž široké veřejnosti. V rámci projektu je cílem vzdělávat novináře o složitém problému a zatraktivnit pro ně téma konáním soutěže „Novinářská cena“, která má několik kategorií – Nejlepší článek, Nejlepší reportáž, Nejlepší rozhovor a Nejlepší dokumentární film. Projekt většinou spolupracuje s 5-10 žurnalisty.

Třetím a zároveň posledním obecným cílem je zmírnit důvody migrace z Arménie. Hlavní příčinou emigrace jsou špatné ekonomické příležitosti a otřesné sociální podmínky. Ve srovnání s Jerevanem jsou ve venkovských regionech horší ekonomické příležitosti. Hlavním cílem projektu je tedy posílit převahu důvodů k tomu, aby obyvatelstvo Arménie zůstalo ve vlasti či přicházelo zpět do země, na místo toho, aby odcházeli.

6.1.3 Očekávané výsledky projektu

V počáteční fázi projektu byl zřízen řídicí výbor, do kterého jsou zainteresovány subjekty - Člověk v tísni, AUNA (Armenian UN Association), Migrační agentura Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstvo zahraničí, úřady práce, IOM¹⁰ (International Organization for Migration) a zástupci obcí. Výbor vytváří příznivé prostředí pro plynulou, včasnou a úspěšnou realizaci projektu. Projekt je natolik propracován, že jsou určeny 4 očekávané výsledky, kterých by chtěl docílit.

Pro výsledek číslo jedna je patřičné posílit a podpořit Národní agenturu pro migraci prostřednictvím meziagenturního plánování a meziagenturního a mezinárodního předávání know-how. I přes předchozí a probíhající iniciativy v oblasti migrace na národní i mezinárodní úrovni struktura stále ještě nefunguje a je třeba ji posílit. V závislosti na plnění výsledku č. 1 je zřízena pracovní skupina, která se skládá ze zástupců Migrační agentury Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra, úřadů práce, Ministerstva zahraničí, nevládních organizací a odborníků z České republiky, Arménie a Ukrajiny. Pracovní skupina se schází jednou za 2 měsíce za účelem prokonzultování problémů v oblasti pravidelného mapování lidských a technických zdrojů, výměny informací o probíhajících a plánovaných programech a aktivitách a spolupráce a dělby práce příslušných subjektů.

Organizace AUNA ve spolupráci s Člověkem v tísni realizuje činnost ve věci prosazení nových právních předpisů se zvláštním ohledem na arménské navrátilce (např. zákon o pobytu cizinců) a vytvoření programu pro reintegraci navrátilců. Shledané nedostatky, mezery či překážky v zákonech vylepšují povolání experti a vše konzultují s arménskou vládou. Avšak rizikem zůstává, že legislativní změny nebudou přijaty Migrační agenturou a tím pádem nebudou předloženy Ministerstvu pro místní rozvoj.

Mezinárodní spolupráce je také ve znamení tematických studijních cest na Ukrajinu a do České republiky. Každé studijní návštěvy se zúčastní přibližně 5 účastníků a bude trvat 7 dní. Pobyt zajišťuje Chernihiv Public Committee of Human Rights Protection (UA) a Člověk v tísni. Ukrajina a Česká republika byly vybrány jako dvě hlavní cílové země pro tento projekt, přičemž výběr byl založen na nedávné zkušenosti s vývojem řízení migračních toků, včetně rozvoje právních předpisů souvisejících s navrátilci. Zejména Ukrajina v poslední době zažívá zlom ve vývoji

---

¹⁰ Mezinárodní organizace pro migraci

migrační dynamiky a postupem přesouvá své postavení ze země původu do země určení. Know-how získané v době silné migrace ve spojení s členskými státy Evropské Unie, především s Českou republikou, Ukrajina aplikuje do aktivit Arménů při tematických studijních návštěvách. Česká republika přispívá zkušenostmi v procesu zavádění právních postupů a předpisů.

Očekávaným výsledkem číslo dvě je zvýšené povědomí veřejnosti o rizicích spojených s nelegální migrací. Tento očekávaný výsledek 2 doplňuje výsledek 1 a přináší výsledky projektu na regionální úrovni. Výsledek 2 je prospěšný převážně v pěti arménských regionech nejvíce postižených migrací. Jsou to Gegarkunik, Sirak, Lori, Kotayk a Jerevan. V souvislosti s tímto výsledkem jsou dány následující ukazatelé úspěšnosti projektu. Do konce roku 2010 organizace Člověk v tísni a AUNA vytvořily 5 informačních center pro migraci ve výše uvedených regionech. Tato centra v první řadě zajišťují konzultace v otázce rizik nelegální migrace, dále informují o možnostech legální práce v zahraničí či o nabídce pracovních příležitostí v Arménii. Vyškolený personál z center také navštěvuje střední i vysoké školy, kde studenty seznamuje s touto problematikou. Očekává se, že po skončení projektu budou centra nadále fungovat a spojí se s úřady práce, které jsou prvním kontaktním místem nezaměstnaných.

Dalším úspěchem bude, jestli do roku 2011 bude mít ohrožená část populace v regionech dostatečné znalosti o rizicích nelegální migrace a 50 % návštěvníků informačních center pro migraci bude mít k dispozici rekvalifikační kurzy. S ohledem na vytvoření center Člověk v tísni vede regionální mediální informační kampaň, kterou chce oslovit potencionální migranty, kteří nenašli cestu do center. Prostředky přenosu informací jsou televizní a rozhlasové vysílání, regionální noviny, kulturní a jiné hromadné akce.

Třetím očekávaným výsledkem je reintegrace dobrovolných navrátilců ve formě poskytnutí grantů, rekvalifikačních kurzů, pomoci při hledání zaměstnání a sociálního i právního poradenství. Na cíl podpořit navrátilce a motivovat je k návratu do Arménie se zaměřuje Člověk v tísni a organizace AUNA, která dává grantovou pomoc v částce 4 000 EUR na osobu. Celkový rozpočet 100 000 EUR bude rozdělen v průběhu tří let trvání projektu, tj. maximálně 25 osob. Mezi kandidáty budou patřit pouze dobrovolní navrátilci ze zemí Evropské Unie. Příjemci budou vybráni na základě jejich podnikatelského plánu a dostatečné záruky, že nebudou znovu emigrovat. Rekvalifikační kurzy organizuje Člověk v tísni v úzké kooperaci s úřady práce pro

průmyslová odvětví jako je účetní, pekař, cukrář, krejčí a zedník. Odborné školení se provádí dvakrát ročně a je nabízeno jak navrátilcům, tak nezaměstnaným.

Konečným očekávaným výsledkem je dlouhodobé posílení regionálního rozvoje Arménie díky Arménům žijícím v diaspoře. Jako jedna ze základních informačních činností pro prevenci nelegální migrace a pomoci reintegrace navrátilců jsou zřízeny internetové stránky. Portál slouží jako zdroj informací o otázkách migrace, zdroj odkazů a kontaktů na organizace diaspory a na příslušné instituce v Arménii. Web také slouží pro sběr dat za pomoci internetových dotazníků. V roce 2010 byl proveden výzkum v arménských diasporách s cílem prozkoumat zájem a ochotu emigrantů přispívat na rozvoj jejich vlasti. Analýza je spravována prostřednictvím e-mailů ve formě elektronických dotazníků, dotazníků v tištěných médiích a rozhovorech ve Francii, Polsku, Německu, České republice a Ruské federaci. Sběr a analýza dat je prováděna Člověkem v tísní.

6.1.4 Udržitelnost po dokončení projektu

Obecně platí, že většina činností projektu se zaobírá výsledky, kterých může, ale i nemusí dosáhnout. Je plánováno, že realizace aktivit nebude potřebovat další finanční podporu po dokončení projektu. Pracovní skupina se pro tento případ bude scházet bez finančních požadavků. Mezinárodní spolupráce bude pokračovat přes internet. Regionální migrační informační centra budou pracovat ve spolupráci s úřady práce. Člověk v tísní bude spolupracovat s nevládními organizacemi a arménskými úřady práce za účelem zaškolení zaměstnanců, aby tito mohli po dokončení projektu provozovat činnost samostatně.

6.2 Prevence obchodování s dětmi

Velkým sociálním problémem současné arménské společnosti je obchodování s dětmi, jelikož je málo obeznána riziky této problematiky.

6.2.1 Úvod k projektu

Projekt byl zahájen v roce 2009 a jeho celková doba trvání je 24 měsíců. Rozpočet v částce 450 tisíc korun financuje Evropská komise a Ministerstvo České republiky. Projekt realizuje společnost Člověk v tísní v úzké spolupráci s arménskou nevládní organizací „Hope and Help“ a s arménským sdružením „Armenian relief society“. Členové organizace „Hope and Help jsou především lékaři a sociologové, jejichž náplní je organizování zdravotních a sociálních seminářů. „Armenian relief

society“ je organizace založená v roce 1910 v New Yorku a podporuje Armény všude na světě. „Prevence obchodování s dětmi“ navazuje na zkušenosti z projektu „Prevence nelegální migrace z Arménie“, který prováděl Člověk v tísni v letech 2003-2006.

6.2.2 Cíle projektu

Struktura projektu je stejná jako u předchozího projektu „Posílení řízení migračních toků v Arménii“. Člověk v tísni si opět vytyčil tři cíle, jež chce splnit. Seznam cílů začíná bojem proti obchodování s dětmi a snahou zabránit jeho dalšímu šíření, posílením spolupráce státních orgánů a veřejnosti, zlepšením legislativy a končí seznamováním dětí s danou problematikou. Účelem projektu je informovat a zaškolit cílové skupiny, aby předávaly poznatky konečným příjemcům, což jsou děti. Cílovými skupinami jsou dětské domovy, speciální a základní školy, střediska sociálních služeb a široká veřejnost.

6.2.3 Očekávané výsledky

Jak už jsem podotknula dříve, skladba projektu je stejná s předešlým projektem, to znamená, že se zde objevuje i strategie očekávaných výsledků.

Výsledkem číslo jedna se zabývá „Armenian relief society“ a „Hope and Help“, které analyzují současný stav Arménie týkající se problému obchodování s dětmi v Arménii. Vše se uskutečňuje pomocí rozhovorů a dotazníků směřující k cílovým skupinám.

Člověk v tísni a „Hope and Help“ pořádají vzdělávací semináře, jejichž účastníci získají znalosti o současné legislativě a praktické dovednosti, které jim umožní včas identifikovat potencionální oběti obchodu s dětmi, zúčastnění se rovněž naučí s dětmi komunikovat. Do cílové skupiny, pro kterou jsou semináře určeny, patří příslušníci policie a sociální pracovníci.

Osobám, jež se nacházejí v přímém nebezpečí obchodu s lidmi, kvalifikovaní odborníci Člověka v tísni a „Hope and Help“ poskytují odbornou pomoc a poradenství prostřednictvím „Hot-Line“ linek¹¹. Linka je v činnosti od druhého měsíce realizace projektu, obzvláště od pondělí do pátku, přičemž v ostatní dny je k dispozici záznamník, který slouží k zaznamenání kontaktních údajů volajících. Volající zůstávají v anonymitě. Předpokládá se, že linky využijí nejen děti, ale i učitelé, pečovatelé, rodiče i pracovníci agentur zabývajících se obchodováním s lidmi. Nejzranitelnější skupinou

---

¹¹ Poradenské telefonní linky

jsou děti žijící na ulici. Člověk v tísni u těchto dětí zvyšuje znalosti o nebezpečí obchodu s lidmi. Zvláštní pozornost je věnována dívkám žijícím na ulici, proto jeden z pouličních pracovníků je žena, za účelem lepšího získání důvěry. Osobní údaje dětí jsou chráněny a děti jsou dále kontaktovány pouze v případě, že si to opravdu přejí. V průběhu realizace projektu bude navázán kontakt s nejméně 400 dětmi žijící na ulici.

Prostředky zvyšování povědomí o tomto problému jsou identické s projektem „Posílení řízení migračních toků v Arménii“. Je vytvořen internetový portál i informační kampaň. Náplní informační kampaně je rozdávání letáků dětem, které je za pomoci modelových situací seznámí s problémy a důsledky obchodu s dětmi, a popřípadě, kde mohou vyhledat pomoc. Letáky jsou upravené tak, aby jim porozuměly právě děti. Taktéž jsou letáky rozšiřovány mezi učitele, pečovatele, sociální pracovníky, úředníky a rodiče. Záměrem této činnosti je zasvětit tyto pozorovatele do problému a hlavně, aby rozpoznali situaci, kdy může být dítě v nebezpečí.

Samozřejmě nemohu opomenout zmínit i jiné sdělovací prostředky. Jsou vytvořeny 2 krátké spoty a dokumentární film upozorňující na problém obchodu s dětmi.

1. června 2009 na Mezinárodní den dětí se konal v Jerevanu koncert s názvem „Open Air“. Byla to zásadní akce, kde byla veřejnost seznámena s existencí tohoto problému.

Obecným předpokladem úspěchu projektu je politická a ekonomická stabilita Arménie alespoň na stávající úrovni a bez velkých přírodních katastrof.

6.2.4 Udržitelnost po dokončení projektu

V roce 2012 projekt skončí a bude úspěšný za předpokladu, že Člověk v tísni proškolí odborníky z Arménie s cílem, aby byli schopni sami zabránit obchodu s dětmi.

7 PROJEKTY SDRUŽENÍ ARCHA

České humanitární sdružení Archa zahájilo program „Arménie – země bolesti a naděje“, který si klade za cíl organizovat projekty vycházející ze znalosti místního prostředí a situace. Program se zabývá řešením otázek vysoké nezaměstnanosti, chudoby, nedostatku sociální a zdravotnické pomoci a prohlubující se ekologické devastace země. (www.archa-hs.cz)

V Arménii působí mnoho českých i zahraničních humanitárních organizací, ale sdružení Archa se věnuje odlišným cílům. Snaží se pomáhat seniorům ve městě Gjumri, které bylo skoro zničeno při zemětřesení v roce 1988. (Měřínská, 2007)

V dříve uvedených projektech upozorňuji na problém vysoké nezaměstnanosti, přičemž sdružení Archa toto nebezpečí bere z ohledu seniorů. Právě senioři zůstanou sami bez příbuzných a přátel, kteří by jim mohli pomoci. Jejich příbuzní i přátelé odešli ze země, aby vydělávali peníze v jiných zemích, převážně v Rusku. Svým rodičům, prarodičům či přátelům často posílají peníze či zboží označované jako „remittance“¹².

Situace v zemi je neustále špatná z pohledu ubytování lidí. Občané zůstali po zemětřesení žít v kontejnerech, které jim byly poskytnuty jako provizorní řešení. Sice už od zemětřesení uplynulo více než dvacet tři let, země neustále vypadá jako by se to stalo před pár dny. Mnoho lidí nemá dokonce ani přívod vody, kanalizaci a samozřejmě ani elektřinu. Vzhledem k těmto nepříznivým životním podmínkám, lidé už nemají sílu na dodržování jakýchkoli ekologických pravidel. Země je velmi devastována v důsledku volných skládek karcinogenního a toxického odpadu, průmyslového znečišťování vody či spalováním v dnešním světě běžně používaných PET lahví. Velkým problémem se stala „deforestation“¹³, která se nejvíce rozšířila v letech 1992-1996, kdy téměř celá Arménie byla bez elektřiny.

Bylo pro mě velkým překvapením, že se členové a spolupracovníci Archy pracující na projektu v České republice vzdali svého nároku na honorář.

7.1 Projekt „Domácí péče“

Projekt se jmenuje „Domácí péče“ a byl zahájen v roce 2003 ve spolupráci s Diecézní charitou Plzeň. Činnost projektu je financována prostřednictvím Tříkrálové

---

¹² „Transfer peněz nebo zboží od migrantů.“ (http://www.rozvojovka.cz/remittance-nebo-rozvojova-pomoc_200_36.htm)

¹³ odlesňování

sbírky organizované Diecézní charitou Plzeň. Další příspěvky pochází od soukromých sponzorů. Jak už jsem naznačila v předchozím odstavci, projekt se zaměřuje na pomoc seniorům v Gjumri, kterým mnoho příbuzných i přátel zemřelo při zemětřesení a oni zůstali sami. Sdružení Archa se jim snaží poskytnout ty nejzákladnější potřeby, což je zdravotní, sociální i materiální pomoc. S ohledem na to, že v Arménii neexistuje zdravotní pojištění, jsou všechny úkony lékařů i léky hrazeny pacientem a z toho důvodu jsou pro velkou skupinu obyvatel Arménie nedostupné. Archa v tomto ohledu svým klientům pomáhá poskytnutím základní medicínské a ošetrovatelské pomoci díky zdravotním sestram působící v bydlišti seniorů. Dále projekt zahrnuje ošetrovatelskou a sociální pomoc zajišťovanou sociálními pracovníky, zdravotními sestrami a dobrovolníky. Pomoc Archy seniorům v Arménii se dá přirovnat k pomoci české Charity, která se o seniory stará v České republice. Kromě medicínské a ošetrovatelské pomoci se Archa také soustřeďuje na materiální pomoc. Touto podporou se rozumí poskytování základních potravin, hygienických potřeb, oblečení a příkrývek.

V současné době projekt podporuje více než 30 klientů.

7.1.1 Obecný cíl projektu

Obecným cílem projektu je snaha motivovat místní občany k tomu, aby začali pomáhat svým spoluobčanům, taktéž zaškolit místní zdravotníky a nevládní organizace v oblasti péče o seniory. Avšak největším úkolem Archy je vytvořit fungující místní organizaci, která převezme od Archy projekt „Domácí péče“ a bude podporovat seniory v budoucnosti. (www.archa-hs.cz)

V rámci tohoto projektu Archa usiluje zvýšit povědomí u českých občanů o problémech seniorů v Arménii. Jelikož prostředky na živobytí jednoho seniora po dobu jednoho měsíce stojí 1000 korun českých, nabízí Archa možnost za tuto částku adoptovat seniora v Arménii.

8 PRAXE ABSOLVENTEK CARITAS – VOŠS

Informace k tématu práce mi poskytly také absolventky VOŠs – Caritas Lucie Humlíčková a Hana Bednářová. Šlo o vlastní zkušenosti těchto studentek z povinné zahraniční praxe, kterou absolvovaly v roce 2010.

V rámci jejich praxe se seznámily s několika lidmi, které působí v Arménii již delší dobu. Díky nim mohly navštívit centrum „Little Prince – Social Center for children“, kde vymýšlely aktivity pro děti, pouštěly prezentace o České republice a zapojily se do jednotlivých klubů, které LP nabízí (klub vaření, žurnalistický klub klub šití, English club, PC klub, sportovní klub, design klub). Dalším místem, které navštívily, bylo denní centrum pro seniory, kde jim pomáhaly s přípravou a roznosem jídla a hrály s nimi stolní hry.

Převážně působily ve městě Gjumri, kde v rámci arménské Charity se zdravotními sestrami a sociálními pracovníci navštěvovaly místní seniory a poskytovaly jim služby, které poskytuje česká Charita českým seniorům. Především jim připravovaly a rozvázely potravinové a hygienické balíčky, pomáhaly jim v prádelně a s administrativou. (Lucie Humlíčková, 2010)

9 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo upozornit na nebezpečí ohrožující obyvatelstvo Arménie, předně na ztrátu kvalifikované pracovní síly a generovou nerovnováhu v důsledku masové emigrace, dále obchodování s dětmi a na nedostatek medicínské a materiální pomoci arménským seniorům. Na toto nebezpečí reagují humanitární organizace, které v Arménii realizují humanitární a rozvojové projekty.

V úvodu už bylo definováno, že jsem se zaměřila na tři různé projekty, které provádí dvě české humanitární organizace. Prvním projektem bylo „Posílení řízení migračních toků“ pod záštitou organizace Člověka v tísní. Předmětem tohoto projektu bylo reagovat na nepříznivou situaci ohledně nezaměstnanosti a následné emigraci. Cílem projektu je zmírnit u arménských občanů důvody k nelegální migraci a začlenit do společnosti ty, kteří se chtějí vrátit zpět do země. Jelikož projekt v Arménii stále probíhá, nemohu přesně vymezit jeho výsledky, pouze očekávané výsledky. Na základě provedené analýzy, při které jsem čerpala převážně z informací dosažitelných z „proposalu“ v anglickém znění, mohu posoudit, že jsou dány nadějně předpoklady k úspěšnému plnění projektu.

Účelem druhého projektu s názvem „Prevence obchodování s dětmi“ bylo informovat a zaškolit představitele dětských domovů, speciálních a základních škol, středisek sociálních služeb a širokou veřejnost, aby předávali poznatky konečným příjemcům, což jsou děti. V rámci toho projektu byla zprovozněna poradenská linka a internetové stránka. Lze konstatovat, že díky koncertu s názvem „Open air“, který se konal v roce 2009 v Jerevanu na podporu projektu Člověka v tísní, byl částečně splněn cíl tohoto projektu, jelikož byla široká veřejnost informována o rizicích nelegálního obchodu s lidmi.

Třetím projektem byla domácí péče o seniory v rámci humanitárního sdružení Archa. Podstatou tohoto projektu je zapojit občany, aby pomáhali svým starším spoluobčanům. Je velmi žádoucí docílit toho, aby se Arméni dokázali postarat sami o sebe, což se jim podle mého názoru daří, alespoň zčásti, plnit za pomoci zaškolených sester a dobrovolníků.

Každý ze všech projektů poskytuje sám o sobě zlepšení v oblasti ekonomického stavu země.

Doufám, že se mi touto prací podařilo zdůraznit rizika masové emigrace, obchodování s dětmi a rizika, která ohrožují arménské seniory.

10 РЕЗЮМЕ

Темой настоящей работы являются «гуманитарные проекты и проекты сотрудничества в целях развития страны или области, проводимые чешскими гуманитарными организациями в Армении».

Цель дипломной работы - более детально раскрыть проекты, проводимые отдельными чешскими гуманитарными организациями в Армении, в частности гуманитарной организацией «Человек в беде» и гуманитарным объединением «Арха». В работе я привожу ряд решений и направлений, которыми гуманитарные организации руководствуются. При решении проблем они стремятся добиться ожидаемых результатов.

В процессе подготовки работы я использовала, прежде всего, интернетовские источники. Книжные публикации в работу также включены, но намного меньше. Я хотела бы подчеркнуть, что сбор информации о проектах был очень затруднительным вследствие постоянной занятости на работе представителей, ведущих проекты, за исключением Милады Килиановой, которая мне предоставила материалы, но, к сожалению, на английском языке. Перевод был очень затруднительным, но я думаю, что мне удалось все социальные проблемы в Армении ясно объяснить.

Дипломная работа носит преимущественно теоретический, описательный характер; она разделена на семь глав.

Первая глава дипломной работы под названием «Армения» посвящена изображению основной информации об Армении, древней и настоящей истории Армении.

Армения - континентальное государство, которое расположено в юго-западной Азии. Территория занимает 29800 квадратных километров. Столицей Армении является Ереван.

Второй частью первой главы является сведение о древней истории Армении, которая значительно сложна. Армения - одно из древнейших государств мира. Самый важный год в национальной истории - 301 год. В этом году Армения приняла Христианство, одной из первых в древнем мире, и оно стало её государственной религией. В рамках римско-персидской войны Армения была разделена между Римом а Персией. После набегов Персии и Рима Армению опустошали арабы, и в 13 веке Армения была подчинена Турции. С 19 века

Армения была разделена на Восточную Армению, которая была частью России, и Западную Армению, которая принадлежала Турции.

Что касается истории Армении, очень сложно определить её современную часть. По моему мнению, как современную историю мы можем датировать события с 1914 года, когда начало первой мировой войны стало началом геноцида армян в Западной Армении, которая принадлежала Турции. В 1914-1915 Турция уничтожила большое количество армян. Восточная Армения стала частью СССР.

Вторая важная дата в истории Армении - 7 декабря 1988, по причине уничтожения страны землетрясением.

На протяжении долгих лет Армения продолжала воевать с Азербайджаном по поводу Нагорного Карабаха, населенного армянами. В 1920 «большевики» присоединили Нагорный Карабах к Азербайджану. Конфликт обострился в 1991 г., когда обе Советские республики освободились от Советского Союза и стали независимыми. В 1991 г. Армения присоединила Нагорный Карабах к своей территории. В настоящее время Армения с Азербайджаном заключила перемирие, однако не мир.

Во второй главе "Гуманитарная помощь и сотрудничество в целях развития страны или области" более детально объясняю основные понятия и определения, в частности, «гуманитарная помощь», «сотрудничество в целях развития страны или области», «осведомлённость общества о работе помощи в целях развития страны или области» и «благотворительная деятельность». На основе этой главы я стремлюсь показать отличия между этими деятельностями.

Гуманитарная помощь - кратковременная поддержка регионов, которые страдают от военной, стихийной, промышленной или экономической катастрофы. Гуманитарную помощь осуществляют гуманитарные организации или добровольцы. Работники организаций помогают возобновить нормальное состояние страны и повреждённым областям они оказывают помощь, пока области не станут способными позаботиться о себе.

Сотрудничество в целях развития страны или области в отличие от гуманитарной помощи является долгосрочной деятельностью. Оно следит за долгосрочными социальными условиями, в которых живут люди из развивающихся стран. Организации, занимающиеся сотрудничеством в целях развития страны или области, ищут решение проблем с крайней бедностью или здоровьем.

В рамках проектов, направленных на сотрудничество в целях развития страны или области, специалисты снимают документальные фильмы, пишут статьи в газеты и создают интернетовские сайты и разные образовательные программы, опубликованные в начальных и средних школах. Этими поступками они хотят обратить внимание на социальную ситуацию и проблемы людей, которые живут в бедных странах.

Благотворительные услуги могут быть предоставлены в связи с гуманитарными проектами, а также с проектами сотрудничества в целях развития страны или области. Благотворительная деятельность приобретает материальные и нематериальные блага от людей и разных фирм.

В третьей главе я подробно описываю три компании, а именно организации «Человек в беде», «Арха» и «Каритас - Высшая специальная социальная школа».

В 1992 г. Шимон Панек и Яромир Штетина в сотрудничестве с Чешским телевидением создали гуманитарную организацию «Человек в беде». Организация помогает людям из разных стран мира, например, Афганистана, Анголы, Армении, Бирмы, Демократической республики Конго, Эфиопии, Грузии, Гаити, Ирака, Иордании, Камбоджи, Ливана, Румынии и Украины. В настоящее время организация проводит проекты, направленные на четыре области - вода, питание, здоровье и образование. Отдельные проекты обеспечивают предоставление отдельных средств, которые содержатся в названии. Кроме того, раздел включает в себя подарки, благодаря которым мы можем помогать бедным людям.

В разделе 4.1.6. подчёркивается тот факт, что землетрясение в Армении в 1988 г. является началом организации Человек в беде, потому что в связи с этой катастрофой Шимон Панек организовал первый сбор средств на поддержку Армении.

«Арха» является гуманитарным объединением и была создана в 2001 году. «Арха» в Армении проводит программу сотрудничества в целях развития страны под названием «Армения - страна боли и надежды». Этот проект реагирует на проблемы в Армении, в частности, на массовую безработицу, бедность, отсутствие социальной поддержки и медицинских услуг.

Школу «Каритас» я выбрала, потому что студентки этой школы мне предоставили ценную информацию из их стажа в Армении, где они помогали

детям и старшим людям. Эта высшая специальная социальная школа является единственной школой в Чешской Республике, которая предлагает обучение гуманитарной работе.

В пятой главе «Гуманитарная помощь и сотрудничество в целях развития Армении» представляется специальная тема - мнение специалистов, которые посетили Армению и помогали здешним людям.

Шестая глава - самая важная часть моей дипломной работы, в которой освещены проекты проходящие в Армении. Я обратила внимание на три проекта.

Первый проект, «Укрепление управления потоков миграции в Армении», осуществляет «Человек в беде». На основе уничтожающих последствий землетрясения в 1988 году, падения экономической ситуации в Армении в следствии развала Советского Союза и борьбы за Нагорный Карабах, количество жителей Армении сократилось на 25 %. Сокращение количества жителей было результатом массовой эмиграции.

Проект делает выводы о том, почему люди уходят из страны. Целью проекта является не допустить нелегальную миграцию жителей Армении, мотивировать армян живущих за рубежом, чтобы они вернулись на родину. Особое внимание также уделено опубликованию информации о проблематике миграции. Организация «Человек в беде» сотрудничает прежде всего с 5-10 журналистами. По поводу ознакомления общества с рисками нелегальной миграции создан информационный центр, в рамках которого работники центра предлагают работу и предупреждают об опасности миграции. Проект будет успешным, если информационный центр будет работать без финансов от организации «Человек в беде».

Самая главная задача «Человека в беде» заключается в обучении работников центра, способности руководить деятельностью, независимо на организации «Человек в беде».

Второй проект, «Профилактика торговли детьми», также осуществляет «Человек в беде». Структура проекта похожа на структуру предыдущего. Необходимо постоянно собирать информацию по вопросам торговли детьми и познакомить общество с этой угрозой. Успехом проекта будет ознакомление людей с торговлей детьми, чтобы они узнали сами, когда дети находятся под угрозой.

Гуманитарное объединение «Арха» занимается проектом «Домашняя забота о стариках». Важное место в проекте занимает поддержка пожилых людей, которая представляет собой медицинскую помощь, социальную поддержку, а также материальную помощь. «Арха» пытается создать организацию, которая возьмёт на себя деятельность проекта «домашняя забота» и будет поддерживать стариков в будущем.

Важное место в моей дипломной работе занимает глава номер восемь, которая содержит мнения и работу студенток «Высшей специальной социальной школы – Каритас». Эти студентки посетили Армению в рамках стажировки. Они помогали детям и пожилым людям.

Целью моей дипломной работы является предупредить об опасностях, угрожающих жителям Армении, в частности о нелегальной миграции, связанной с безработицей и процессом старения оставшейся части армянского населения, далее нелегальной торговлей детьми и недостатком социальной и медицинской помощи для стариков.

Каждый из трёх проектов помогает улучшить экономическое состояние Армении.

11 ANOTACE

<i>Příjmení a jméno autora:</i>	Smrčková Michaela
<i>Název katedry a fakulty:</i>	Katedra Slavistiky, Filozofická fakulta
<i>Název diplomové práce:</i>	Humanitární a rozvojové projekty českých humanitárních organizací v Arménii
<i>Vedoucí diplomové práce:</i>	Doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.
<i>Počet znaků</i>	71 288 znaků
<i>Počet příloh:</i>	4 fotky
<i>Počet titulů použité literatury</i>	13 titulů
<i>Klíčová slova:</i>	humanitární pomoc charitativní pomoc migrace obchod s dětmi prevence rozvojová pomoc

Tématem bakalářské práce „Humanitární a rozvojové projekty českých humanitárních organizací v Arménii“ je analýza jednotlivých projektů od jednotlivých českých humanitárních organizací. Přesněji se jedná o organizaci Člověk v tísni a humanitární sdružení Archa. Především se práce soustředí na projekty „Prevence nelegální migrace“, „Prevence obchodování s dětmi“ a „Domácí péče o seniory“.

Teoretickými východisky práce budou očekávané výsledky v oblasti realizace projektů.

V práci budou použity převážně materiály z internetových zdrojů, z důvodu nedostatečné odborné literatury v oblasti humanitárních či rozvojových projektů v Arménii. Odborné publikace budou samozřejmě taktéž využity, ale v menší míře.

12 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

12.1 Knižní zdroje

1. Arménie, Gruzie. In *Člověk v tísní – společnost při České televizi, o.p.s. – Výroční zpráva za rok 2005*. [s.l.] : [s.n.], 2006. s. 42.
2. Brentjes, B. 1976: *Arménie: tři tisíce let dějin a kultury*, Praha, Vyšehrad
3. Fišerová, J., et al. 1990: *První pomoc a mezinárodní a humanitární právo*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství
4. Humlíčková, L. 2010: *Zpráva ze zahraniční odborné praxe: Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc*
5. Informovanost o rozvojové spolupráci. In *Člověk v tísní – společnost při České televizi, o.p.s. – Výroční zpráva za rok 2000*. [s.l.] : [s.n.], 2001. s. 28.
6. Měřinská, E. 2007: Mám babičku - dědečka v Arménii. *Roverský kmen*. 51, s. 19-20.
7. Mobilized and empowered system of prevention of child trafficking in Armenia through awareness raising, capacity building and networking. In *Support to actions aimed at preventing harm to children affected by armed conflicts and at fighting against child trafficking and rehabilitating victims*. [s.l.] : [s.n.], 2008. s. 21.
8. Redgateová, A. E. 2003: *Arméni*. Praha, Lidové Noviny
9. Reinforcement of management of migratory flows in Armenia. In *Thematic Programme of Cooperation with Third Countries in the Areas of Migration and Asylum*. [s.l.] : [s.n.], 2008. s. 29.
10. Steigerová, M. a kolektiv 2006: *Česko-ruský a rusko-český kapesní slovník*, Olomouc, Olomouc
11. Šaginjan, V. 2001: *Dějiny Arménie: od počátku až do roku 2000*, Praha, Karolinum
12. Švankmajer, M., et al. 2004: *Dějiny Ruska*, Praha, Lidové Noviny
13. Tomanová, I., Uchytíl, V. 1997: *Anglicko-český a česko-anglický slovník*, Praha, Nakladatelství Josefa Šimona

12.2 Internetové zdroje

1. <http://www.clovekvtisni.cz/download/pdf/157.pdf> staženo 22. 2. 2011
2. <http://www.clovekvtisni.cz/download/pdf/182.pdf> staženo 22. 2. 2011
3. <http://clovekvtisni.cz/download/pdf/264.pdf> staženo 22. 2. 2011
4. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=274> staženo 2. 3. 2011
5. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=273> staženo 2. 3. 2011
6. <http://mknk.webgarden.cz/staty-nasi-zemekoule/armenie.html?action=voteinquiry&inquiryid=12672595&answerid=1406848> staženo 9. 3. 2011
7. <http://www.irucz.ru/cz/info/119000000000/armenie/zeme/> staženo 9. 3. 2011
8. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Arm%C3%A9nie> staženo 9. 3. 2011
9. <http://www.archa-hs.cz/?o=10071&l=cz> staženo 9. 3. 2011
10. <http://evelinata.bloguje.cz/739934-armenie-a-archa.php> staženo 9. 3. 2011
11. <http://www.archa-hs.cz/?o=10672&l=cz> staženo 9. 3. 2011
12. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=272> staženo 9. 3. 2011
13. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=131> staženo 10. 3. 2011
14. <http://www.skutecnapomoc.cz/o-spolecnosti-clovek-v-tisni> staženo 10. 3. 2011
15. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=185> staženo 10. 3. 2011
16. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=186> staženo 10. 3. 2011
17. http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/podkuzi/_zprava/524400 staženo 10. 3. 2011
18. <http://www.ter-akopow.net/armenie-text> staženo 10.3. 2011
19. http://www.rozvojovka.cz/download/skripta_rozvojovka_student.pdf staženo 10. 3. 2011
20. http://neviditelnypes.lidovky.cz/p_spolecnost.asp?r=p_spolecnost&c=A090310_103358_p_spolecnost_wag staženo 13. 3. 2011
21. <http://olmer.blog.respekt.ihned.cz/c1-46031930-bez-vody> staženo 13. 3. 2011
22. <http://www.skutecnapomoc.cz/jak-a-kde-pomahame/voda> staženo 15. 3. 2011
23. <http://www.skutecnapomoc.cz/jak-a-kde-pomahame/voda/afghanistan-kde-je-voda-tam-je-zivot> staženo 15. 3. 2011
24. <http://www.skutecnapomoc.cz/jak-a-kde-pomahame/obziva> staženo 15. 3. 2011
25. <http://www.skutecnapomoc.cz/jak-a-kde-pomahame/skolstvi> staženo 15. 3. 2011
26. www.skutecnydarek.cz/pages/o-nas/ staženo 15. 3. 2011
27. http://www.skutecnydarek.cz/pages/darek_smysl/ staženo 15. 3. 2011

28. http://www.skutecnydarek.cz/pages/darek_pomoc/ staženo 16. 3. 2011
29. <http://skutecnapomoc.cz/pomozte-nakupem> staženo 16. 3. 2011
30. <http://www.pinf.cz/index2.php?id=257&idArt=618> staženo 22. 3. 2011
31. http://www.rozvojovka.cz/clovek-v-tisni-pracuje-na-kavkaze-uz-14-let_231_75.htm staženo 22. 3. 2011
32. <http://www.ct24.cz:8001/domaci/72491-pocatky-ceske-humanitarni-pomoci-byly-jiz-v-80-letech/> staženo 22. 3. 2011
33. <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957270> staženo 22. 3. 2011
34. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/armenie/index.html staženo 22. 3. 2011
35. <http://forpeace.blog.cz/rubrika/armenie> staženo 22. 3. 2011
36. <http://www.lideazeme.cz/clanek/kumajri-mesto-v-troskach> staženo 23. 3. 2011
37. http://www.clovekvtisni.cz/download/vz_2003_web.pdf staženo 23. 3. 2011
38. http://www.clovekvtisni.cz/download/PINF_VYROCKA_web_2004.pdf staženo 23. 3. 2011
39. http://www.clovekvtisni.cz/download/PIN_2006_web.pdf staženo 23. 3. 2011
40. <http://www.archa-hs.cz> staženo 23. 3. 2011
41. <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=261> staženo 24. 3. 2011
42. <http://www.archa-hs.cz/?o=10070&l=cz> staženo 2. 4. 2011
43. http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/426645 staženo 2.4. 2011
44. http://www.rozvojovka.cz/remittance-nebo-rozvojova-pomoc_200_36.htm staženo 3. 4. 2011
45. <http://www.archa-hs.cz/> staženo 10. 4. 2011
46. <http://www.caritas-vos.cz/CS/Poslani.aspx> staženo 10. 4. 2011
47. <http://www.caritas-vos.cz/CS/Historie.aspx> staženo 10. 4. 2011
48. <http://www.caritas-vos.cz/CS/SchoolLife.aspx> staženo 10. 4. 2011
49. <http://www.hayastan.com/armenia/history/ru/index6.php> staženo 10. 3. 2011
50. <http://www.worldstory.ru/armeniya/01.html> staženo 10. 3. 2011

12.3 Jiné zdroje

1. konzultace s absolventkami Caritas – VOŠs Olomouc Lucií Humlíčkovou a Hanou Bednářovou

13 SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek č. 1 Následky ničivého zemětřesení v roce 1988
(<http://www.lideazeme.cz/clanek/kumajri-mesto-v-troskach>)

Obrázek č. 2 Děti v opravené školce
(http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=272&id_gallery=50)

Obrázek č. 3 „Provizorní bydlení“ – kontejnery arménských seniorů
(<http://www.archa-hs.cz/?o=10070&l=cz>)

Obrázek č. 4 Sídliště v Jerevanu
(<http://dalky.cz/cteni/c-jak-se-neztratit-v-armenii.html>)